

6. 1. 81. Collegium još jednom izvodi *Krunidbenu misu* W. A. Mozarta, ali ovaj put u Bazilici Srca Isusova. Voditelj liturgije bio je dr. Božidar Nagy.

19. 1. 81. Collegium drži mali interni koncert povodom blagoslova svoga studija za rad. Studio je blagoslovio gosp. nadb. Franjo Kuharić.

Slijedi ponovo »Riječ i glazba« u katedrali i u crkvi sv. Terezije u Miramarskoj ulici, 5. 4. 81. na temu: »Evo čovjeka!«, a uz glazbu Viadane i Palestrine. Riječ je izabrana iz bogate baštine I. Andrića te iz proroka Jeremije i Izaije. Kroz cijelo to vrijeme Collegium se marljivo priprema za prvu izvedbu *Oster-oratoriuma* J. S. Bacha na uskršni ponedjeljak 20. 4. 81. u Bazilici Srca Isusova.

Isto djelo Collegium izvodi u HGZ-u 26. 4. 81. sa solistima: Darijom Hreljanović, Cecilijom Pleša, Zelimiom Puškarićem i Miroslavom Živkovićem. U prvom dijelu koncerta mogli su se slušaoci upoznati s motetima Viadane, Palestrine i Lukačića »a cappella«, a u drugom dijelu s bogatstvom stavaka *Oster-Oratoriuma*.

U mjesecu svibnju slijede tri nastupa u okviru liturgije: u crkvi sv. Antuna 26. 5. 81., u crkvi Marije Pomoćnice 31. 5. 81. te u crkvi Bl. Marka Križevčanina 7. 5. 81.

14. 6. 81. sestre Imakulata Malinka i Cecilija Pleša imaju večer duhovne glazbe u katedrali sv. Vida, u Rijeci gdje publika ima prilike čuti izabrana djela J. S. Bacha, F. Händela, F. Couperina, V. Jelića, I. Lukačića, W. A. Mozarta, A. Dvořaka, C. Francka, F. Dugana i M. Leščana.

21. 6. 81. održana je u katedrali »Riječ i glazba« posvećena djeci na temu: »Hajdemo u Dom Gospodnji!«

Krajem lipnja, od 26. 6. 81. — 29. 6. 81. Collegium putuje u Graz kako bi sudjelovao u zajedničkoj proslavi »Katoličkog dana u Štajerskoj 1981.« Uslijedili su mnogobrojni nastupi (7) pred šarolikom publikom iz različitih krajeva zemlje i cijelog svijeta. Kratki nastup povodom ostvaranja svećeničkog seminara prethodio je cjelovečernjem koncertu u Stadtpfarrkirche u Grazu na kojem se Collegium predstavio publici djelima naših autora: Slavenskog, Jelića, Lukačića, Županovića te motetima Palestrine, Viadane i Gorczyckog. Solisti su tom prilikom bili: Cecilija Pleša, Vinko Paić, Želimir Puškarić, Carmen Fuchs, Aleksandra Keglević, Željko Petrač, Dragutin Fuchs i Matko Štajcer. Kao gost cistercijske opatije Heiligenkreuz koja leži nedaleko Graza Collegium se predstavio »Staroslavenskom misom« A. Vidakovića te s nekim manjim djelima naše liturgijske baštine.

5. 7. 81. Collegium sudjeluje u proslavi 25. objećnice misništva msgr. Vladimira Stankovića u Kutini, u crkvi sv. Marije Snježne. Izvodi se *Krunidbena misa* W. A. Mozarta, a liturgiju predvode msgr. Vladimir Stanković, dr. Bonaventura Duda i Živko Kustić.

Svoju radnu godinu Collegium pro musica sacra završava hodočašćem u Mariju Bistricu 11. 7. 81. Tom prilikom na misi posvećenoj zavjetnom hodočašću grada Zagreba na Mariju Bistricu, koju predvodi gospodin nadbiskup Franjo Kuharić, Collegium pjeva *Staroslavensku misu* A. Vidakovića. Na postajama Križnog puta mogli su se čuti moteti Viadane, Palestrine i Scarlattija. Na večernjem bdjenju pod vodstvom gosp. nadb. Franje Kuharića Collegium na način »Riječi i glazbe« vodi klanjanje pred presv. oltarskim sakramentom.

Promatrajući ovaj pozamašan niz nastupa možemo reći da je rad Collegiuma pro musica sacra i ove godine urodio mnogim plodovima.

KAKO JE NASTALA HIMNA SVETOM VLAHU VILIĆA I IVELLIIJA

Svake godine 3. veljače slavi se u Dubrovniku na najsvečaniji način blagdan sv. Vlahu (Blaža). Svečanost ima svoj liturgijski dio i građanski. Započinje u predvečerje blagdana pred crkvom sv. Vlahu. Rektor crkve najavljuje svečanost, pušta iz kaveza dva goluba simbolizirajući time ljepotu slobode, a na Orlandovu stupu pred svećevom crkvom podiže se zastava s natpisom Libertas. Sloboda je bila ideal i najveća briga dubrovačke republike. Ali Dubrovnik je vjerovao da ona nije dovoljno zaštićena ni gradskim zidinama ni tvrđavama, ma kako impozantnima, ako nije zaštićena odzgor, nebeskim zaštitnikom sv. Vlahom. Zato je njegov lik bio ne samo na oltaru njegova svetišta, već i na gradskim »mirima« te zapadnim i istočnim vratima grada.

Pred blagdan je u crkvi sv. Vlahu svečana večernja, a na sam blagdan svečana euharistijska liturgija koju u katedrali predvodi biskup. Prve nedjelje po blagdanu dolaze u Dubrovnik predstavnici mjesta dubrovačke okolice sa svojim barjacima da ih »razvijaju« pred crkvom sv. Vlahu iskazujući mu na taj način svoju ljubav, poštovanje i zahvalnost. Poslije svećane mise u katedrali slijedi procesija po gradu s moćima sv. Vlahu i drugih svetaca.

U čitavoj ovoj svečanosti časno mjesto ima himna sv. Vlahu. Poznate su skladbe prof. Lederera i maestra Vrutickoga. Ali one imaju liturgijski tekst, u kojem se ne spominje odnos sv. Vlahu s Dubrovnikom. A taj tekst nije bio ni prikladan za izvanliturgijsko slavljenje velikoga dubrovačkog patrona. Pored toga Dubrovčani razasuti po svijetu svake godine toga dana dušom su sjedinjeni s Dubrovnikom i sv. Vlahom, kojega slave liturgijom i ponekom akademijom ili svećanim sastankom. Potrebu jedne takve, dubrovačke himne sv. Vlahu osjetila su na poseban način dva Dubrovčanina, koji nisu živjeli u Dubrovniku, ali im je srce bilo u Dubrovniku. To su bili dr. Vinko Vilić i Rade Ivellio. Dr. Vilić bio je liječnik, dugo godina je radio u Zagrebu, a onda se preselio na Rijeku, gdje je umro prošle godine 1980. Ali dr. Vilić je bio i pjesnik, izdao je i zbirku svojih pjesama. Autentični Dubrovčanin, emocionalan i sensibilan, uzbudljiv. Uz Dubrovčanku tor »feste svetoga Vlahu« na Rijeci. — Rade Ivellio tor »feste svetoga Vlahu« na Rijeci — Rade Ivellio bio je glazbenik. Studirao je na muzičkoj akademiji u Zagrebu, i odmah nakon završenog studija nastupio u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu kao operni dirigent. Neko vrijeme bio je direktor opere u Osijeku, a zatim ponovno u Zagrebu.

Ivellio i Vilić često su se sastajali u Zagrebu. I mislili na svoj Dubrovnik. Bili su načistu s time da Dubrovniku treba himna, u kojoj će grad sv. Vlahu zbiti svoje najdublje osjećaje i težnje. U mnogim tim susretima ponovljena je ista misao, ali nije dolazilo do ostvarenja. Nedostajalo je ono nešto što se zove nadahnuće. Pored toga postavljalo se pitanje što najprije učiniti, da li spjevati tekst himne pa na tom tekstu komponirati melodiju, ili prije komponirati melodiju pa za njom spjevati tekst. To nije znao ni Vilić ni Ivellio. Jedne večeri opet je bio govor o himni. Ivellio je sjedio za klavirom i udario prve uvodne akorde u B-duru. Kao da je istodobno udario po žicama pjesničke Vilićeve duše, koja se je uzbudila nakon odsvirana četiri akorda. Vilić im je odmah dao dušu:

Sad razvijmo barjak, pred oltar kleknimo svi, Ivellio nastavlja svojim nadahnućem krećući melodijom do F i spuštajući se do a. Vilića melodija prenosi u slavnu prošlost Dubrovnika:

»Prošlosti slavne nek nam danas ožive dni,
Kad Dubrave hridi Slobode bile su hram
Zanosnu pjesmu Svecu spjevu je val o kam.«

Ivellija uzbuđuju Vilićevi stihovi i prelazi iz dur ljestvice u g-mol ljestvicu smirenim religioznim raspoloženjem. Vilić ga slijedi u molitvi:

»Čuj, sveti Vlaho naš
Molitve glas,
Dubrovnik čuvaj svoj,
Čuvaj sve nas!«

Ivellio se vraća u dur ljestvici svečanom raspoloženju blagdana. Vilić mu se pridružuje:

»Uz barjaka vijor i zvona svečani zvuk
Himnu Slobode davne pjeva Ti harni puk.«

Neočekivano te večeri rodila se himna Dubrovni-ka sv. Vlaha uzajamnim nadahnjivanjem skladatelja i pjesnika. I ona više neće umrijeti. Dubrovčani su osjetili u njezinu tekstu i skladbi svoju dušu. Prihvaćena je kao službena himna feste sv. Vlaha i pjeva se svugdje gdje Dubrovčani slave svoga patrona.

Kada je dr. Vilić zadnjih godina toliko obolio da nije mogao na blagdan sv. Vlaha ostati u riječkoj crkvi sv. Jeronima do kraja religiozne svečanosti, onda je izdržao dok je zbor s fanfarama uz pratnju orgulja izveo himnu. I nakon toga je s uzbuđenjem u duši i suzama u očima otišao kući.

A. FAZINIĆ

KONCERTI, OPERE ...

LJETO U ZAGREBU

Ni ovo ljeto nije prošlo mnogo različitiije nego protekla, što znači da organizacija priredaba nije bila bogata, kao što se najavljavalo na kraju protekle sezone. U razrovanoj katedrali zbog radova na postavljanju grijanja bilo je čak u pitanju održavanje koncerata. No ipak tijekom srpnja i kolovoza moglo se u šest večeri prisustvovati muziciranju umjetnika iz Čehoslovačke, DDR-a, SSSR-a i dvojice domaćih.

Koncertna direkcija priredila je uglavnom nastupe umjetnika koji su već prije Zagreba nastupali u okviru ljetnih kulturnih manifestacija u drugim našim gradovima (npr. Muzičkim večerima u Donatu, Osorskim glazbenim večerima).

Mogli smo tako slušati čehoslovačkog orguljaša Petra Šovadina s djelima J. S. Bacha, F. Liszta, O. Messiaena i P. Ebena.

Capella Lipsiensis iz DR Njemačke predstavila se s djelima ranih majstora 16. i 17. stoljeća: J. de Presom, O. di Lassom, H. L. Hasslerom, H. Schützom, J. H. Scheinom, M. Maraisom.

Slijedio je još jedan ansambl za ranu glazbu »Hortus Musicus« iz Tallina u Sovjetskog Saveza, koji je pored autora 16. i 17. stoljeća izveo monodijsku glazbu iz Hrvatske 10., 11. i 12. stoljeća. Izvedbama i jednog i drugog ansambla nedostajalo je više ekspresivnosti, imajući tu u vidu karakteristiku glazbe ranih stoljeća. Instrumenti na kojima su muzicirali umjetnici ansambla »Hortus Musicus«, a u programu najavljeni originalnim muzejskim primjercima ili izvanrednim kopijama, zvukovno su se izgubili u velikom prostoru zagrebačke katedrale. Vokalni dio ansambla prema glasovnim sposobnostima svakog pojedinog izvođača mogao je dati daleko više nego što smo čuli. Šteta je da su svojim izvedbama publiku ostavili sasvim ravnodušnom.

Programi posljednjih triju koncerata održani su na dosta raštimanim, neujednačenim orguljama katedrale.

Leopold Digris iz SSSR-a svoj je program posvetio djelima J. S. Bacha, kompozitora kojeg publika uvijek rado sluša.

Hubert Bergant, slovenski orguljaš, pažljivo je bio kompozitore i djela od D. Buxtehudea, G. Aldrovandinija iz 17. stoljeća, C. Francka, Ch. M. Widora iz 19. stoljeća do P. Ramovša, suvremenoga slovenskog kompozitora.

Posljednji od koncerata bio je nastup muzičara i kompozitora Anđelka Klobučara koji je pored C. Saint-Saënsa, C. Francka, O. Messiaena, M. Duprèa izvodio i vlastita djela.

C. F.

XXXII. DUBROVAČKE LJETNE IGRE

I ovogodišnje Dubrovačke ljetne igre protekle su u znaku svojih standardnih obilježja: uz sudjelovanje niza renomiranih domaćih i stranih umjetnika (solista i sastava) izveden je program temeljen na barokno-klasično-romantičnoj baštini pri čemu je i nekoliko suvremenih djela hrvatskih skladatelja dobilo svoje mjesto. Bez težnje da se upuštamo u podrobnije opisivanje i ocjenjivanje, navest ćemo samo nekoliko imena umjetnika koji su svojim nastupima pridonijeli visokoj razini glazbenog dijela Igrama. Od domaćih: Dunja Vejzović, Željko Marasović, Irena Grafenauer, Sreten Krstić, Vladimir Ruždjak, Valter Dešpalj i Ivo Pogorelić, a od stranih: gitarista Diego Blanco, pianistički duo Christoph Eschenbach i Justus Frantz, violinist Eduard Wulfson. Nastupilo je i nekoliko istaknutih komornih sastava kao Zagrebački solisti, Kvartet »Stratik«, Komorni ansambl RTV Skopje, Kvartet »Bartok«, Esterhazy Baryton Trio (London). I ove je godine izvedeno nekoliko velikih vokalno-orkestralnih djela. Među njima su bili: Beethovenova *Deveta simfonija* (Zagrebačka filharmonija i zbor »Ivan Goran Kovačić« pod vodstvom Lovre Matačića), Brahmsov *Njemački rekvijem* (isti ansambl pod vodstvom Milana Horvata) i novo djelo Borisa Papandopula *Srca slobode* (zbor i orkestar RTV-Zagreb i solisti pod vodstvom Igora Kuljerića). Posebno treba istaknuti doprinos dubrovačkih snaga kvaliteti programa: novoformirani mješoviti zbor »Libertas« pod vodstvom Ive Dražinića uspješno je uz Gradski orkestar izveo manje poznatu Schubertovu *Misu u G-duru*. Dva koncerta simfonijskog orkestra RAI iz Milana zaključila su ovogodišnji program glazbenog dijela. Studentski zbor »Ivan Goran Kovačić« (dirigent Vladimir Kranjčević) izveo je *Liturgiju, op. 41*, Čajkovskog (solist tenor Karl Markus, Köln). — Liturgiju sv. Jovana Zlatoustog Stevana Mokranjca izveo je na svom koncertu beogradski komorni zbor Collegium musicum (dirigent Marinka Matić-Marović, solist Slobodan Stanković, bariton).

Izvedba glazbeno-scenskih djela jest ono što je najčešće u Igrama u maloj mjeri zastupano. Ipak je i ove godine program bio obogaćen izvedbom Gluckove opere *Orfej i Euridika* (Opera HNK Zagreb i Lovro Matačić) te nastupom baleta HNK koji je izveo Mahlerove *Pjesme ljubavi i smrti* (koreograf Milko Šparemblek) i Hristićevu *Ohridsku legendu* (koreograf Dimitrije Parlić). — Novost ovogodišnjeg programa bili su nastupi mladih umjetnika, domaćih i stranih, u okviru »Internacionalnog podija mladih muzičkih umjetnika«. — Niz Ponoćnih serenada stvorio je prijatne ugođaje.

Nikša NJIRIĆ